

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 36 (1499) 9 ВЕРАСНЯ 2020 г.

Дзень беларускага пісьменства ў Бялынічах

Дзень беларускага пісьменства ў Бялынічах па- чаўся з падарункаў гораду. Ранкам 6 верасня адбылося адкрыццё скульптурнай кампазіцыі, прысвячанай Бялыніцкаму аброзу Божай Маці. Гранітны анёл упрыгожыў плошчу каля царквы ў гонар абраза. Памер каменнага анёла, які выкананы з пакастоўскага граніту - 3 x 2 м. Аўтарам скульптуры выступіў магілёўскі майстар Аляксандр Мінькоў.

- Скульптура прысвячана Бялыніцкай Божай маці, якая з'явілася людзям чудоўным чынам. І хацелася неяк перадаць гэты чуд. Былі ідэі зрабіць манахам, але вырашылі ўласніцца нейтральному вобразу анёла з беларускай выцінанкай. І гэта ўсім спадабалася. Задача была цяжкая, але вынік перасягнуў усе чаканні, - адзначыў майстар.

Адкрывалі новую славутасць намеснік прэм'ер-міністра Ігар Петрышэнка, міністр культуры Юры Бондар, міністр інфармацыі Ігар Лушкі, прадстаўнікі духавенства і мясцовай улады.

Урачыста расчыніў свае дзвёры і Бялыніцкі масацкі музей імя В.К. Бялыніцкага-Бірулі. У новым музеі ўсе жадаючыя могуць пазнаёміцца з карцінамі знакамітага земляка, гісторыяй Бялыніцкага краю.

Упершыню ў музеі з'явілася зала "Духоўнасць". Цэнтральным экспанатам стала фрэска "Узыходжанне на Галгофу".

- Я хачу павіншаваць усіх жыхароў нашай краіны з гэтым чудоўным святам, якое мы штогод адзначаем у першыя выходныя верасня. Я жадаю ўсім нам здароўя, дабрабыту, щасція. А пісьменнікам - натхнення на новыя творы, якія будуть чытаць розныя пакаленні.

Новы выдатны музей Бялыніцкага-Бірулі абсталіваны ўсімі сучаснымі тэхнолагіямі. Ён будзе радаваць не толькі жыхароў Бялыніцкага раёна, але і ўсю нашу краіну. Сюды будзе прыязджаць шмат экспкурсій. Плануюцца адпаведны ўрокі для дзяцей, каб яны ведалі і шанавалі гісторыю нашай краіны і ведалі, якія выдатныя людзі ў нас ёсць. Магілёўшчына - вельмі малаянічы край і ўсё гэта відаць у пейзажах Бялыніцкага-Бірулі.

Падчас падрыхтоўкі свята праведзена вялікая арганізацыйная работа з боку Магілёўскага

аблвыканкама, Бялыніцкага райвыканкама. Мы ўсе бачым, як змяніўся горад. Мы рады праводзіць такое адметнае свята ў прыгожых, цікавых Бялынічах, - адзначыў Ігар Петрышэнка.

Свята беларускага пісьменства працягвалася ў Бялынічах увесь дзень. Фестывалі кнігі, беларускай кухні, літаратурныя імпрэзы, канферэнцыі, выставы і тэматычныя пляцоўкі - арга-

Юрыя Касабуцкага.

- Я адмыслова прыехаў на Адпустовую урачыстасць, каб не толькі ўшанаваць Маці Божую Бялыніцкую, а і выказаць падтрымку вернікам. Бо беларускія ўлады да гэтай пары безпадстаўна не ўпускаюць у краіну грамадзяніна Беларусі Арцыбіскупа, Мітрапаліта Менска-Магілёўскага Тадэвуша Кандрусеўчы - кіраўніка каталіцкай царквы.

Мне з задавальненнем і прыемнасцю ўдалося сустрэцца і паразмаўляць на адпустовай урачыстасці са шматлікімі вернікамі і каталіцкімі святарамі з самых розных гарадоў і мястэчак Беларусі.

У якасці гаспадара гасцей сустракаў пробашч Бялыніцкай парафіі ксёндз Юзаф Сярпейка.

Непасрэдна перад фэстам у Бялынічах прыйшло Саракагадзіннае набажэнства, удзел у якім, акрамя бялыніцкіх вернікаў, прынялі духоўныя валанцёры з іншых куткоў Беларусі.

- Бялынічы - гэта старадаўнія месца марынага культу, дзе калісці знаходо-

нізатары падрыхтавалі насычаную праграму, дзе кожны знойдзе мерапрыемства па душы.

**Валерый СЦЯЦКО.
Фота
Яўгена ПЯСЕЦКАГА.**

У гэты дзень урайцэнтры адбылася не менш важная падзея - адпустовая урачыстасць у гонар Маці Божай Бялыніцкай.

Удзел ва ўрачыстасці прынялі вернікі з розных куткоў Беларусі, прычым гэта былі не толькі католікі, але і прадстаўнікі іншых канфесій. Усяго сабралася больш за дзвесце чалавек.

Урачыстасць адбылася з удзелам Генеральнага вікарія Менска-Магілёўскай архідыяцэзіі біскупа

дзіўся адзін з самых шанаваных цудадзейных аброзоў на нашай зямлі - аброз Маці Божай Бялыніцкай. Малітва мае вялікую моц, асабліва тут, на гэтым месцы, - адзначыў біскуп Аляксандр Яшэўскі SDB.

Сярод удзельнікаў быў заўважаны шэршт значавых асобаў, - апрач старшыні Партыі БНФ Рыгора Кастусёва, таксама старшыня Магілёўскага ТБМ Алег Дзячычкоў з сябрамі...

"Магілёўскі рэгіён".

Падрыхтоўка да святкавання Хацінскай перамогі

У сувязі з набліжаючайся чатырохсотай гадавінай лёсавызначальнай перамогі над сіламі Асманскай імперыі ля Хацінкай фартэцыі Баранавіцкія краязнаўцы наведалі памятнае месца ў Ляхавіцкім раёне.

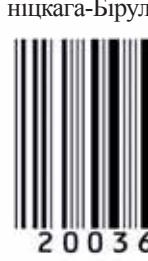
Пры ўездзе з боку Ляхавіч у вёску Патапавічы ля самай дарогі стаяць дзесяць камянёў з сімваламі і датай, якія свечаць аб удзеле мясцовых харугваў у гэтай вайне.

Жыхары на вакольных вёсак здаўна твораць там малітвы. Месца лічыцца вельмі намоленым. Апошнім часам раёnnыя ўлады паставілі паміж камянёў памятную шыльду. Але з навуковых пазіций тэкст на ёй часткова пад-

лягае сумніву. Патрэбна больш глыбокае вывучэнне як датычнай гісторыі, так і сімвалу на камянях.

Мікалай Падгайскі.

Справаздача аб дзейнасці Лідскіх арганізацый ГА “ТБМ імя Ф. Скарыны” за 2017-2020 гг.

Папярэдняя канферэнцыя адбылася 2 верасня 2017 года.

Колькасць сябру, якія стаялі на ўліку ў Лідскай гарадской арганізацыі ГА “ТБМ імя Ф. Скарыны” мянілася ад 50 чалавек да 100. Агульная база сябру ТБМ па Лідзе ўключае каля 500 чалавек.

У гарадской арганізацыі дзейнічалі суполкі:

- Паўднёвая (5 чал., старшыня Рыта Крупіна);

- Цэнтральная (30 чал., старшыня Уладзімір Круцікаў);

- Слабадская (5 чал., старшыня Сяргей Сідаронка);

- Паўночная (5 чал., старшыня Ганна Мальцева);

- Раслякоўская (3 чал., старшыня Яніна Гузоўская);

- Маладзёжная (3 чал., старшыня Міхась Мельнік);

- “Белтэксоптык” (5 чал., старшыня Яніна Гузоўская);

- Абуткотвяя фабрыка (12 чал., старшыня Генадзь Краўцоў);

1 чал. - у Індустрыяльным або 4-ты ў Маладзёжную па месцы працы.

Фактычна мы маєм суполку з 2 чалавек у Цэнтры тэхнічнай творчасці моладзі.

Нам не ўдалося аднавіць дзейнасць ТБМ у Лідскім каледжы. Праца з кіраўніцтвам каледжа па арганізацыі далейшай дзейнасці ТБМ у каледжы поспеху не мела. Але ў нас вельмі добрыя адносіны на ўзроўні цыклавых камісій.

Спрабы наладзіць больш цесныя адносіны з музычным каледжам далі плён. Музычны каледж актыўна ўключыўся ў мерапрыемствы ТБМ.

Мы наладзілі паспяховую супрацу з прафесійнымі ліцэямі (політэхнічны і меліярацыі), асабліва з політэхнічным (каля “Оптыка”).

Нечакана на актыўную супрацу выйшаў Бярозаўскі ліцэй.

У 2017-2020 гадах Лідская гарадская арганізацыя ГА “ТБМ імя Ф. Скарыны” ўзаемадзейнічала з Лідскай арганізацыяй ТБМ (старшыня Лявон Анацка, намеснік старшыні Сяргей Трафімчык), Бярозаўскай гарадской арганізацыяй ГА “ТБМ імя Ф. Скарыны” (старшыня Сяргей Дычок), Ёдкаўскай суполкай ТБМ (старшыня Валер Мінец, цяпер выконвае абавязкі Віталь Карабач).

У справаздачны перыяд дзейнасць Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ ішла ва ўмовах, калі старшыня арганізацыі Станіслаў Суднік з’яўляўся адначасова намеснікам старшыні ТБМ і дзейнасць арганізацыі выходзіла за межы Лідскага раёна. Мы найбольш цесна ўзаемадзейнічали з цэнтральнымі офісамі ТБМ у Менску, Гарадзенскай абласной арганізацыяй ТБМ, Гарадзенскай гарадской арганізацыяй ТБМ, Наваградской арганізацыяй ТБМ, Слонімскай раённой арганізацыяй ТБМ, Дзятлаўскай раённой арганізацыяй ТБМ, Слуцкай раённой арганізацыяй ТБМ, Баранавіцкай раённой арганізацыяй ТБМ, Гарадзенскім абласным аддзяленнем Саюза беларускіх пісьменнікаў.

У спрапаздачны перыяд дзейнасць Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ із дзейнасцю арганізацыі выходзіла за межы Лідскага раёна. Мы найбольш цесна ўзаемадзейнічали з цэнтральнымі офісамі ТБМ у Менску, Гарадзенскай абласной арганізацыяй ТБМ, Гарадзенскай гарадской арганізацыяй ТБМ, Наваградской арганізацыяй ТБМ, Слонімскай раённой арганізацыяй ТБМ, Дзятлаўскай раённой арганізацыяй ТБМ, Слуцкай раённой арганізацыяй ТБМ, Баранавіцкай раённой арганізацыяй ТБМ, Гарадзенскім абласным аддзяленнем Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Арганізацыя знайходзілася ў рэжыме дыялогу з органамі ўлады, у першую чаргу з аддзелам ідэалогіі, аддзелам культуры, аддзелам адукацыі, а таксама з іншымі ўладнымі структурамі.

У спрапаздачны перыяд захоўваліся добрая адносіны з Лідскім

цэнтрам культуры і народнай творчасці, Лідскім дабрачыннем Беларускай праваслаўнай царквы, з Лідскім музеем і асабліві з літаратурным філіялам. З грамадскіх арганізацый найбольш цеснае супрацоўніцтва было з літаратурным аўяднаннем “Суквецце” пры “Лідскай газете”, Таварыствам польскай культуры, рухам “За свабоду”, ГА БНФ “Адраджэнне”. Некалькі аслабла супрацоўніцтва з Лідскай цэнтральнай раённай бібліятэкай імя Янкі Купалы, але мы эта практична перадолелі і зноў актыўна супрацоўнічаем.

Па асобых мерапрыемствах адбывалася супрацоўніцтва з іншымі структурамі.

Асноўнай задачай, якую вырашала арганізацыя - гэта забеспячэнне выдання газеты “Наша слова” і часопіса “Лідскі летапісец”. І хоць фармальна газету і “Лідскі летапісец” выдае Установа інфармацыі “Выдавецкі дом ТБМ”, гарадская арганізацыя вырашае ў гэтым працэсе свае задачы, а менавіта, вырашае некаторыя пытанні фінансавання.

За гэты перыяд выйшла 155 нумароў “Нашага слова”. Праз тры тыдні выйдзе 1500-ты нумар “Нашага слова”. Выйшла 12 нумароў “Лідскага летапісца”.

Створаны новы сайт газеты “Наша слова” nsłowa.by, дзе размешчана юзовая газета “Наша слова” і часопіс “Лідскі летапісец” у фармаце ПДФ.

Актыўна абаўляўся і стары сайт газеты “Наша слова” naszaslowa.by.

Выйшаў 9-ты нумар літаратурна-мастацкага альманаха “Ад лідскіх муроў”.

З дапамогай Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ выйшлі літаратурныя альманахі “Нясвіжскі ўток”, “Стольны град” (Наваградак), “Палацэз” (Слонім). Заснаваны электронны часопіс “Нясвіжскі касць” (рыхтуецца да друку 5-ты нумар).

Акрамя таго сябры арганізацыі выдадлі шэраг кніг.

22 траўня 2019 года на сходзе лідскіх літаратараў у Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы была прадстаўлена першая кніга з серыі “Лідскі кнігазбор”, заснаванай Лідскай гарадской арганізацыяй ГА “ТБМ імя Ф. Скарыны” і Гарадзенскім абласным аддзяленнем Саюза беларускіх пісьменнікаў. Гэта “Збор твораў” найслыннейшага лідскага гісторыка Міхала Шымялевіча, выдадзены ў гарадзенскім выдавецтве “ЮрСаПрынт”.

У Лідзе рыхтаваліся краязнаўчыя календары на матэрыйле Гарадзеншчыны на 2018, 2019 і на 2020 гады. Укладальнік А. Пяткевіч, рэдактар С. Суднік. Будзе рыхтавацца календар на 2021 год.

На замове цэнтральнай сядзібы ТБМ у Лідзе быў выдадзены “Летапіс дзейнасці грамадскага аўяднання “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны”, 2014 - 2019”;

Важным партнёрам Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ імя Ф. Скарыны была Лідская бібліятэчнае сістэма: Лідская раённая бібліятэка і філіялы.

17 верасня 2017 года да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання і да Дня бібліятэк быў прымеркаваны фестываль лідскіх кніг і друку “Зоркі лідскіх небасхілаў”.

У спрапаздачны перыяд ішлі Лідскія чытанні:

У красавіку 2018 года ў “VI

Лідскіх чытаннях. Лідчына: учора, сёння і заўтра”, прымеркаваных да Года малой радзімы і 695-годдзя горада Ліды прыняў ўдзел намеснік старшыні ТБМ Станіслаў Суднік з дакладам “Этнічная тапаніміка Лідчыны”.

25 красавіка 2019 года ў Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы прышлі “VII Лідскія чытанні. Гарадзеншчына: летапіс працягваецца”, прымеркаваны да 75-годдзя ўтварэння Гарадзенскай вобласці.

Прайшоў наступны этап літаратурнага конкурсу імя Веры Навіцкай “Дарослыя дзесяцім”.

20 снежня 2018 года ў Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы на ўрачыстай цырымоніі падводзілі вінікі і ўзнагароджвалі пераможцаў III раённага літаратурнага конкурсу імя Веры Навіцкай “Дарослыя дзесяцім”.

Па-за конкурсам была прадстаўлена кніжочка дзесяцічных вершаў Марыі Канапіцкай (23 траўня 1842 - 8 кастрычніка 1910) “Ад вясны да зімы”. Кніжочка ўтрымоўвае 19 дзесяцічных вершаў у перакладзе з польскай мовы Станіслава Судніка і ў адным асобніку знаходзіцца ў Лідскай бібліятэцы.

Развіваліся адносіны з Лідскім цэнтрам культуры і народнай творчасці. “Наша слова” вельмі актыўнае асвятае працу гэтай установы.

24 верасня 2017 года у філіяле “Мажэйкаўскі Дом культуры” ДУ “Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці” прайшоў адкрыты рэгіянальны фестываль песьненага фальклору памяці Земавіта Фядэцкага “Цёплія вечары... ды халодныя ранкі...”, які быў заснаваны па ініцыятыве Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ.

16 верасня 2018 года ў Мажэйкаўскім дому культуры Лідскага раёна прайшоў другі адкрыты рэгіянальны фестываль песьненага фальклору памяці Земавіта Фядэцкага “Цёплія вечары... ды халодныя ранкі”. Сёлетні склад удзельнікаў уражвае - 20 канкурсантаў з чатырох раёнаў Гарадзенскай вобласці.

Працягвалася ўзаемадзейнне з Аддзелам адукацыі, спорту і турызму. Асабліві нас хвалявалі беларускія класы. Што-небудзь зрабіць ТБМ не магло. У 2017 і 2018 годзе набіраліся беларускія першыя класы ў СШ № 16. У 2019 годзе - і тут праўвал.

На лідскія школы сістэматачна арганізуваецца падліска газеты “Наша слова”. Газета падпісваецца і на абодвіх каледжы.

Арганізацыя актыўнае супрацоўнічала з курсамі “Мова нанова”. Мы ўсімі способамі падтрымлівалі адкрыццё курсаў. Фактычна нашая немалая заслуга, што пасля адкрыцця курсаў, да іх не было прэтэнзій з боку ўладаў.

Актыўнае супрацоўнічала з курсамі сябры рады Алег Лазоўскі, і я думаю, што Марыя Іосіфаўна, кіраўнік курсаў, таксама павінна стаць сябрам рады.

20 сакавіка 2019 года па заўважэнні лідскіх курсаў “Мова нанова” Ліду наведалі старшыня ТБМ, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Алены Анісім і ганаровы старшыня ТБМ, выканавец абавязкаў рэктара Універсітэта імя Ніла Гілевіча Алег Трусаў. Гаворка ішла пра лёсы беларускай мовы, беларускай адукацыі і Універсітэта імя Ніла Гілевіча ў прыватнасці.

13 чэрвеня 2020 года прайшла Агульная дыктоўка ад “Лідскага піва” Тэмай дыктоўкі 2020-га сталі традыцыйнай і карані.

Новай з’явай стала дзейнасць на карысць беларускай мовы Лідскага піўзавода.

9 верасня 2017 года 120 тысяч чалавек прынялі ўдзел у піўным фестывалі LIDBEER у Лідзе, які праводзіўся тут ужо трэці раз і аналагом якія ўзваўся як беларускамоўны.

2 чэрвеня 2018 года больш за

два дзесяткі прыхільнікаў беларускай мовы з Ліды, Бярозаўкі і Радуні Воранаўскага раёна далучыліся да ініцыятывы “Агульная дыктоўка” ў рамках сацыяльна-культурнага праекта арганізацыі ТБМ “Лідскі пів” і накіраванага на падтрымку роднай мовы. Дыктоўку пісалі на сядзібе Вітала Карабача “Гасцініца” ў в. Пескі.

8 верасня 2018 года Ліда святкавала 695-годдзе з дня заснавання. Тут праходзіў 4-ты фестываль Lidbeer. А побач з бібліятэкай рэдакцыя газеты “Наша слова” і часопіса “Лідскі летапісец”, сябры Таварыства беларускай мовы і Гарадзенскага календура адзначалі падтрымку півлічнай прэзентацыю часопісу, газету і кніжак. Жыхары Ліды і гості фесту на імправізаванай выставе маглі пазнаёміцца з беларускамоўнымі краязнаўчымі і літаратурнымі выданнямі, атрымаць аўтографы некаторых аўтараў.

1 чэрвеня 2019 года кампанія “Лідскі пів” правяла ў Менску масавую дыктоўку па беларускай мове. Заяўкі на ўдзел на “Агульную дыктоўку” падалі каля тысячы чалавек. Упершыню ў гісторыі праекту заяўкі на

Справаздача аб дзейнасці Лідскіх арганізацый ГА “ТБМ імя Ф. Скарыны” за 2017-2020 гг.

2 чэрвеня 2019 года ў беларускім цэнтры пры саборы Св. Кірылы Тураўскага ў Нью-Ёрку адбылася сустэреч з гасцямі з Беларусі - Уладзімірам Сіўчыкамі і старшынём Лідскай арганізацыі ТБМ Лявонам Анацкам.

11 чэрвеня 2019 года ў дзіцячым летніку “Тэхнасіці” на базе Лідскага раённага цэнтра тэхнічнай творчасці прайшло свята беларускай мовы, гісторыі і культуры. Гасцімі свята былі запрошаны рыцарскі клуб гісторычнай рэканструкцыі “Залаты леў” і сябры Лідскай гарадской арганізацыі Таварыства беларускай мовы.

22 чэрвеня 2019 года аграсядзіба "Гасціна" ў Ёдкаўская суполка ТБМ Лідскай арганізацыі прымалі ахвочных адсвяткаваць Купалле пад жывую музыку.

24 ліпеня 2019 года намаганнямі Лідскай арганізацыі ТБМ на Нёмане было адкрыта праваслаўнае беларускамоўнае паселішча “Шляхам Ефрасінні Полацкай”.

27 ліпеня 2019 года на Лідчыне традыцыйна прайшло пад знакам ушанавання паміяці паўстанцаў 1863 года. Урачыстасці началіся з імшы ў паўстанцкай капліцы ў быльм засценку Станкевічы. Службі ѹмшу ксёндз Андрэй з касцёла Спасління Святога Духа г. Бярозаўкі. Пасля імшы быў асвячаны крыж на магіле паўстанцаў 1863 года, адноўлены вясной гэтага года ў быльм фальварку Стрэліца. Пасля Стрэліцы сябры розных груп грамадскасці наведалі мемарыял у Шчытніках паміж Малым Ольжавам і Мохавічамі. Сюды таксама прывезлі зямлю з віленскіх магіл.

І apoшнім пунктам стаў млын у Дворышты, дзе была адкрыта першая ў Беларусі арт-выстава, прысвечаная паўстанню 1863 года на Лідчыне. Арт-выставка - гэта шэсць вялікіх пластикаў планшэтай на стойках. Тут дзясяткі партрэтаў, да сотні іменаў і вялікі аўтэнтычны інфармацый.

У ліпені 2019 года старшыня Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ Ліярон Анацка правёў касметычны рамонт св. Кірылы Тураўскага ў Брукліне і расцістку тэрыторыі лі помніка Беларускім Змагарам у Саўт Рывары ў штаце Нью Джэрсі.

У жніўні 2019 года недалёка ад канадскай мяжы, на поўначы штата Нью-Ёрк, поблізу ад Ніягарскага вадаспаду Ліярон Анацка прыняў удзел у марафоне на 100 міль (160 км) (non-stop) без перадыху.

Юбілеі:

23 сакавіка 2018 года на Лідчыне сябры ТБМ і БНФ усталявалі памятны камень - "100 год БНР".

24 сакавіка 2018 года, напярэдні Дня Волі актыўісты ТБМ і іншых грамадскіх арганізацый з Лідчыны, а таксама сябар ТБМ Віталій Куплевіч з Радуні наведалі памятныя мясціны, звязаныя з нацыянальным беларускім адраджэннем.

Святкаванне 100-годдзя Беларускай Народнай Рэспублікі 25 сакавіка 2018 года ў Лідзе арганізоўваў Лідскі гісторычна-мастацкі музей сумесна з Лідскай гарадской арганізацыяй ТБМ. Ліда - адзіны горад у краіне, дзе святкаванне юбілею БНР ладзіла выключна дзяржаўная структура, грамадскасць актыўна дапамагала.

Стагоддзе БНР – падзея, пра якую варта нагадваць і нагадваць. Сябры ТБМ з Лідчыны, Бярозаўкі, Менска, Гародні адправіліся 21 верасня 2018 года Нёманам у 100-кілометровое падарожжа на зробле-

ных уласнымі рукамі плытках у гонар 100-годдзя Беларускай Народнай Рэспублікі. Плыты «25 сакавіка» (дзень абавешчання Беларускай Народнай Рэспублікі) і «27 ліпеня» (дзень прыняцця Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР) майстравалі амаль месяц, а само падарожжа па Нёмане заняло каля тыдня.

22 кастрыйніка 2018 года на аграсядзібе “Гасціна” ў в. Пескі Лідскага раёна актыўісты лідскіх і бярозаўскіх арганізацый ТБМ адзначылі 100-годдзе ўтварэння першай беларускай арганізацыі ў Лідзе. Арганізацыя была створана 19 кастрыйніка 1918 года героям Першай сусветнай вайны генерал-маёрам Я. А. фон Гроўт дэ Буко.

17 снежня 2019 года Лідскія арганізацыі ТБМ імя Францішка Скарыны амаль на агульнабеларускім роўні адзначылі 30-годдзе дзяйнасці ТБМ у Лідзе.

Юбілейная вечарына адбылася на сцэне Лідскай дзіцячай школы мастацтваў. Дзве гадзіны глядчачоў, якія завіталі на юбілейнае мерапрыемства, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "Mіс Лідчыны - 2019" Настасся Дамуць, украінскі народны гурт "Смірчыка" і найлепшы фальклорны калектыв рэгіёна "Талер" Лідскага Дома рамёстваў, радавалі мясцовую калектывы: знакамітая "Лідчанка" з Палаца культуры - прызёр конкурсу "Песні маёй краіны", "Вербіца" - калектыв Лідскага музычнага каледжа, у складзе якога на сцэну выйшла і "

Справаздача аб дзейнасці Лідскіх арганізацый ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны" за 2017-2020 гг.

(Заканчэнне. Пачатак на ст. 2-3)

17 верасня ў Беліцкай СШ Лідскага раёна адбылася літаратурная сустрэча, прымеркаваная да Еўрапейскага дня мовай.

20 каstryчніка гасцімі вучняў Бердаўскай і Першамайскіх школаў Лідскага раёна сталі паэт Міхась Скобла і спявачка Таццяна Грыневіч.

11 лістапада ў Лідскім політэхнічным ліцэі прайшла літаратурная імпрэза да 135-годдзя з дня нараджэння Народнага пісьменніка Беларусі Якуба Коласа.

2018 год.

4 лютага адбылася творчая паездка сябру ТБМ і літаратурнага аб'яднання "Суквецце" ў горад Наваградак.

7 лютага "Наша слова" надрукавала сцэнар урачыстага святкавання ў школе 100 гадоў абавязчэння незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі (100 гадоў БНР) "БЕЛАРУСЬ ЖЫВЕ ВЕЧНА!" Аўтар Алесь Лазоўскі, г. Ліда.

10 лютага сябры Саюза беларускіх пісьменнікаў і лідскага ТБМ Станіслаў Суднік і Леанід Лаўрэш здзейснілі краязнаўчую паездку ў вёску Пагародна ў Воранаўскім раёне. Пісьменнікі правялі літаратурна-краязнаўчую сустрэчу з вучнямі школы.

28 лютага ў Лідскім гістарычна-масцяцкім музеі прайшла презентацыя кнігі сябру ТБМ Леаніда Лаўрэша "Шэпт пажоўкльных старонак".

7 красавіка ў вёсцы Ёдкі, калі ўсталяванага да стагоддзя БНР памятнага каменя, сябры ТБМ, актыўсты з Ліды і Бярозаўкі чытальні вершы Ларысы Геніуш, спявалі песні на яе слова, прагадвалі яе біяграфію, а таксама тых, хто змагаўся за БНР;

14 красавіка сябры лідскіх арганізацый ТБМ і рэдакцыі газеты "Наша слова" былі запрошаны на свята беларускай мовы ў летнік "Тэхнасці" пры Лідскім раённым цэнтры тэхнічнай творчасці.

25 жніўня ў арт-прасторы GA11ERY (Галерэя 11) у Лідзе па Міцкевіча, 31 прайшло презентацыя чарговай кнігі даследчыка, краязнаўца і пісьменніка сябру ТБМ Леаніда Лаўрэша - "Генерал, які дайшоў да Беларусі" і вершаванага аповеда "Пілігрымка дадому" старшыні Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ Станіслава Судніка.

У канцы лістапада на Лідчыне прайшли чарговыя літаратурныя сустрэчы. Сюды завіталі паэт і бард, рэдактар літаратурнага часопіса для маладых "Верасень" Эдуард Акулін і паэт-песеннік, сталы аўтар часопіса "Верасень" Леанід Дранько-Майсюк.

12 снежня ў Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы прайшло Лідскія літаратурныя зазімкі, прысвечаныя 220-м угодкам з дня нараджэння Адама Міцкевіча.

2019 год.

16 і 17 студзеня выдатная беларуская спявачка, папулярызатарка беларускай літаратуры Таццяна Грыневіч-Матафонава наведала Лідчыну Адбыліся адразу тры імпрэзы.

17 красавіка ў рамках чарговага паседжання літаратурнага аб'яднання "Суквецце" пры рэдакцыі "Лідскай газеты" адбылася презентацыя кнігі вершоў лідскага паэта, сябру Лідскай гарадской рады ТБМ Міхась Іванавіч Мельніка "З табою".

6 ліпеня ў канферэнц-зале Лідскага замка прайшла презентацыя Збору твораў Міхала Шымялевіча, якую распачала серню "Лідскі кнігазбор".

17 жніўня сябры Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ узялі ўдзел у Гарадзенскім абласным свяце пазіў ў Зачэпічах.

24 верасня ў сядзібе ТБМ на Румянцева, 13 прайшла творчая сустрэча з рэдактарам газеты ТБМ "Наша слова" Станіславам Суднікам з нагоды 30-годдзя ТБМ.

29 верасня сябры ТБМ, і не толькі, у асноўным з Нясвіжскага раёна (Нясвіж, Карэвічы, Гарадзея, Навасёлкі), а і з Менска (старшыня ТБМ Алена Анісім) наведалі вёску

Сейлавічы Нясвіжскага раёна, дзе ўзялі ўдзел у презентацыі кнігі Станіслава Судніка "Пілігрымка дадому".

15 каstryчніка адбылася першая сустрэча ў літаратурна-музычным салоне "Над Лідзейкай". Сустрэча прайшла ў канферэнц-зале Лідскага замка. Праграму "Беларускім шляхам" прастаўлялі паэт Станіслаў Суднік і бард Сяргак Чарняк.

22 каstryчніка Лідчыну наведалі адзін з найлепшых паэтаў Беларусі Міхась Скобла і знакамітая спявачка Таццяна Грыневіч-Матафонава. На гэты раз гості наведалі школу в. Дворышча. Тут да іх далучыўся тутэйшы краязнавец 78-гадовы Віктар Іванавіч Кудла. Другая сустрэча адбылася ў Лідскім політэхнічным ліцэі.

22 каstryчніка прайшла другая сустрэча ў літаратурна-музычным салоне "Над Лідзейкай". Сустрэча ізноў адбывалася ў канферэнц-зале Лідскага замка і мела назыву "Сцежкі малой радзімы". Гасцімі салона на гэты раз былі выдатны беларускі паэт Міхась Скобла і слынна спявачка Таццяна Грыневіч-Матафонава.

12 лістапада слонімскія літаратары Сяргей Чыгрын, Мікола Канановіч, Святлана Адамовіч і Надзея Салейка наведалі Лідчыну. Іх запрасілі на сустрэчу з чытачамі ў Беліцкую сярэднюю школу і ў літаратурна-музычны салон "Над Лідзейкай" Лідскага замка.

26 лістапада на Лідчыне прайшоў чарговы цыкл літаратурна-музычных сустрэч. На гэты раз імпрэзы пад агульным тыглам "З-пад гары Міндоўга" прайшли ў Бярозаўскай СШ № 2, у Мінойтаўскай СШ і ў канферэнц-зале Лідскага замка.

23 снежня ў Слуцкім таварыстве беларускай мовы выступіў бард з Ліды, намеснік старшыні Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ Сяргей Чарняк.

2020 год.

18 сакавіка ў 11-й школе горада Ліда адбылася чарговая сустрэча вучняў з выпускніком 1980-га года гэтай школы, пісьменнікам Леанідам Лаўрэшам.

Дзейнасць у вышэйших органах ТБМ

На працягу справаздачнага перыяду старшыня Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ Станіслаў Суднік быў сябрам рэспубліканскай Рады ТБМ і намеснікам старшыні ТБМ.

Старшыня Лідскай арганізацыі ТБМ Лявон Анацка быў сябрам Гарадзенскай абласной рады ТБМ.

Палітыка.

Сябры ТБМ Сяргей Пантус і Вітолд Ашурак вылучаліся кандыдатамі ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў.

Сябры ТБМ рэгулярна займаюцца назіраннем на выбараў, у тым ліку і на апошніх.

ЗАДАЧЫ НА НАСТУПНЫЙ ПЕРЫЯД:

- захаваць "Наша слова";
- беларусізацыя адукцыі, задачы пастаяннія;

- маркіроўка і рэклама тавараў;
- захаванне нацыянальнай памяці;
- ініцыяцыя і падтрымка гарадскіх і раённых праектаў (ратуша, помнік Ю. Столе ў Бярозаўцы, сядзібы);

- асаблівая ўвага на аднаўленне арганізацыі ТБМ Лідскага каледжа - гэта нашая будучыня;

- ініцыятыва па перайманні Лідскім каледжам спадчыны Лідскага піярскага калегіума і ўстаноўкі помніка Ігнату Дамейку і Тодара Нарбуту;

- арганізацыйная дзейнасць па замацаванні ў традыцыйных нашых асяродках (музычэльня, тэхнічныя ліцэі, школы);

- замацаваць традыцыю адзначэння Еўрапейскага дня мовай.

- заставацца ў прававым полі, бо кожны выхад за межы мае негатыўныя наступствы.

Бліжэйшая задача - устаноўка крыжа ў Беліцы.

(Скарочана. Поўны тэкст будзе апублікаваны на nslowa.by)

Справаздача-выбарчая канферэнцыя Слонімскай раённай арганізацыі ГА "Таварыства беларускай мовы"

3 верасня ў Слоніме адбылася справаздача-выбарчая канферэнцыя Слонімскай раённай арганізацыі ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны".

На павестку дня паседжання быў вынесены наступныя пытанні:

1. Справаздача старшыні арганізацыі.
2. Справаздача рэвізора.
3. Выбары старшыні.
4. Выбары рады.
5. Выбары дэлегата на Гарадзенскую абласную канферэнцыю ТБМ 20 верасня.
6. Рознае.

Быў заслушаны справаздачны даклад старшыні Слонімскай раённай арганізацыі ГА ТБМ Святланы Бушчык.

Праца Слонімскай раённай арганізацыі ТБМ прызнана здавальняючай.

Даклад рэвізора Уладзіміра Літвіна прыняты да ведама.

Старшынём Слонімскай раённай арганізацыі ТБМ абраны Сяргей Чыгрын. Намеснікамі - Святланы Бушчык і Уладзімір Кавальчук.

У Слонімскую раённую раду ўвайшлі акрамя старшыні:

1. Святланы Бушчык
2. Іван Бедка
3. Уладзімір Кавальчук
4. Мікалай Барысік

На Гарадзенскую абласную канферэнцыю абраны Сяргей Чыгрын.

Справаздача аб дзейнасці сябру Слонімскай арганізацыі ТБМ

2019 год

Сябар ТБМ Сяргей Чыгрын сустракаўся з літаратурным аб'яднаннем "Купальская зоры" (Баранавічы).

Сябры Слонімскага ТБМ прымалі ўдзел на фестывалі "Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку".

Сябры ТБМ арганізавалі імпрэзу і памянулі Міхала Валовіча ў вёсцы Парэчча Слонімскага раёна, аднаго з кіраўнікоў паўстання на Беларусі ў 1830-1831 гадах.

Сябры ТБМ прымалі ўдзел у Ганненскім кірмашы ў Зэльве і наладзілі там гандаль беларускімі кнігамі.

Сяргей Чыгрын прымаў ўдзел у "круглым стале" да Дня беларускага пісьменства.

Сябры ТБМ наладзілі творчую вечарыну Міколы Канановіча ў вёсцы Вострава Слонімскага раёна. Вядоўцай вечарыны была кіраўнік Слонімскага ТБМ Святлана Бушчык.

Выйшаў літаратурны альманах слонімскіх літаратараў "Паланэз", дзякуючы ГА "ТБМ імя Францішка Скарыны".

Сябры ТБМ наладзілі презентацию кнігі берасцейскай паэткі Святланы Варонік "Пацеркі даверу" ў слонімскай кніжнай краме "Санет".

Сябры ТБМ прынялі ўдзел ва ўшанаванні Ларысы Геніуш у Зэльве.

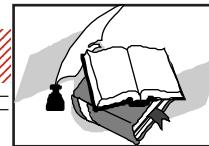
Сябар ТБМ Сяргей Чыгрын выдаў набор паштовак "Пісьменнікі слонімскай зямлі".

Усе сябры Слонімскай суполкі ТБМ прымалі актыўны ўдзел у Дні беларускага пісьменства і друку, які адбыўся ў Слоніме на пачатку верасня.

Сябры ТБМ упарадковалі магілу доктара філалагічных навук пісьменніка Міколы Арочкі ў вёсцы Вециявічы Слонімскага раёна.

Сябры ТБМ прымаў ўдзел у Коласаўскіх чытаннях, якія адбыліся ў Слоніме.

Сяргей Чыгрын падрыхт

САРАМЯЖЛВЫ ІНТЭЛЕКТУАЛ Да 75-годдзя з дня нараджэння Рыгора Семашкевіча

ВІЗІТНАЯ КАРТКА. Рыгор Міхайлавіч Семашкевіч. Народзіўся 12 верасня 1945 года ў вёсцы Дамашы Маладзечанскага раёна ў сялянскай сям'і. Беларускі пісьменнік, літаратуразнавец і крытык. Скончыў філалагічны факультэт БДУ. Працаў дырэкторам Малінаўскай восьмігадкі Смаргонскага раёна. Пасля аспірантуры выкладаў у БДУ беларускую літаратуру. Кандыдат філалагічных навук, дацэнт. Член Саюза пісьменнікаў СССР.

Дэбютаваў вершамі ў 1960-м. Аўтар зборнікаў паэзіі "Леснічоўка" (1968), "Субота" (1973), аповесці "Бацька ў калаўроце" (1976), кнігі "Лічыла дні зязюла" (1987), зборніка прозы "Выпрабаванне любоўю" (1982).

Памёр 11 чэрвеня 1982 года.

АДКАЗАЦЬ АДНАЗНАЧНА, калі я ўпершыню пачуў імя Міхася Чарота - не бяруся. А вось з ягоны цікавай творчасцю падрабязна пазнаёміўся ў 1970-м, падчас другога семестра першага курса любімага журфака.

Беларускую літаратуру ў нас выкладаў сутулы, хударльвы, занадта сціплы і сарамлівы малады дацэнт Рыгор Семашкевіч. Я тады даведаўся, што ў свае 27 на ягоным творчым рахунку быў ўжо вершаваны зборнік "Леснічоўка" і дзве даследчыя працы: "Браніслаў Эпімах-Шыпіла" ды "Беларускі літаратурна-грамадскі рух у Пецярбургу". Толькі больш за гэта нас тады цікавіла тое, што ён - зяць самога Янкі Брылы!

Звычайна без асаблівага ўздыму і захаплення, спакойна і сцішана вядомы пісьменнік і літаратуразнавец распавядаў пра чарговага літаратара ці ягоны твор. Калі ж чарга дайшла да Чарота, ён імгненна ператварыўся. Спіна заўважна выпрамілася, плечы нібы сталі на сваё месца, слова атрымліваліся куды больш чутнымі, выразнымі і пераканаўчымі. Раней гэтак уважліва мы яго не слухалі. Рыгор Міхайлавіч часцей папраўляў ўсё ўжо не першыя акуляры, ускідваў у іх вочы пад столъ і скідваў адтуль на нашыя галовы тое, што цяжка забыць: і "шчырасць пачуццяў", і "высокі грамадзянскі дух", і "усёпераможны аптымізм", і "усход надзеі", і "зорны небасхіл"... Карацей, слова і сімвалы, якія "ўясаблялі запаведную мару рэвалюцынага народа". Асабліва зацікавіў распoved пра два вершы Чарота. Першым быў "Суровы прыгавор падпісваю першым". Твор, які не друкаваўся нідзе з 1930 года, калі ад яго трапялі стафонкі "Полымя" і "Маладосці": "Чаго хацелі вы? Якое мелі права Крыўёю ганоляваць

працоўных Беларусі?
Прыйшла на вас суровая расправа,
Перад судом віну
прызнаць прымусім.
Вы прытайліся пад венікам, як мысы,
Каб зноў паўзіці на вольныя загоны,
Вы марылі ўзбрацца на ўзышиша
І дыктаваць драпежныя законы.
Наш смелы крок -
узышшиша зараслося,
Законы піша дыктатура працы.

Вы крывальны верш адрасаваўся, уражваў нас Семашкевіч, выдатнаму пісьменніку, крытыку, публіцисту і вучонаму Вацлаву Ластоўскаму, аднаму з прызнаных творцаў у гісторыі нашай культуры Максіму Гарэцкаму, заснавальнікам літаб'яднання "Маладняк" і "Узвышша" Язэпу Пушчу і Алею Дудару. Апошняга, дарчы, за ненадрукаваны верш "Пасеклі край наш папалам..." выслалі ў 1928-м на трэх гады ў Смаленск, а праз дзесяць гадоў расстралялі. Іх ды іншыя Чарот асуджаў за нацдэмашчыну. Яны былі арыштаваны вясной і летам 1930 года ў ліку дзеячаў беларускай навуки і культуры па справе "Саюза вызвалення Беларусі". Многіх расстралялі, іншыя згінулі ў розных лагерах.

І другі верш, напісаны ўжо ў турме, стаў падкрэсліваў Рыгор Міхайлавіч, споведзю не толькі перад сабой, але і перад усім сваім народам, якому зычыў працвітання і шчасця. Тым, хто гэтага не чуў, немагчыма нават уяўіць твар Семашкевіча, калі ён чытаў нам радкі Чарота:

*Я вам не здрадзіў,
Не зманіў,
Бо славіў наш савецкі будзень,
Свой верш сардэчнай чысціні
Ахвяраваў я родным людзям.
Я не чакаў
І не гадаў,
Бо жысць ў адкрытаю душою,
Што стрэнне лютая бядा
Падружыць з допытам,
З турмою.
Прадажных здрайцаў ліхвяры
Мяне заціснулі за краты.
Я прысягаю вам, сябры,
Мae палі,
Мae бары,-
Кажу вам: я не вінаваты!
Паверце - я не вінаваты!*

НЕ МОГ настаёнік не распавесці, вядома ж, і пра "Босых на вогнішчы" ... Трохкron'e тут таму, што менавіта гэтая пэзма трапіла мне на будучым экзамене. Увогуле падрыхтаваўся прачытаў-перачытаў твор - пра пажар на Усходзе, пра агонь, у якім марнеш ўсё, што збралі вякім. Асабліва ўрэзалася пра знішчэнне таварышамі з дымам памяці мінулага - цэркву, палац ахромаў, пра што некаторыя мараць і сёння. Дарчы, прыхапіў з сабой сыштак з лекцыямі, сярод якіх была і Семашкевічава. Ведаў, што яму падбаеца, калі за ім запісіваюць і на яго спасылаюць.

І вось, адказаваючи на белет, пасля таго, як дайшоў да тых пабудоў, што разбураюцца і гарыць у агні, - не змог далей гаварыць. Мне стала натуральная дрэнна (і сёння дрыжыкі па целе) не толькі маральна, але і фізічна. Аднагрупнік, з якім мы падчас вучобы моцна сябравалі (павін быў адказваць за мной), так перапужаўся, што кінуў рыхтавацца, падбег да графіна і наліў мне вады. Разгубіўся і Семашкевіч, пачаў нярвова і хуценька праціраць шкельцы акуляры.

Я ўсё ж узяў сябе ў рукі і працягнуў адказваць. Мае дзяды і

бабулі быўлі вернікамі. У якаўлевіцкай і анікавіцкай хатах на мяне глядзелі з дзяцінства божыя абразы, перад якімі, асабліва бабулі Акуліна і Марыя, заўсёды ўтрапёна маліліся. Ды і расказы дзядоў Ільі, які сябраваў з Янкам Купалам, і Лука добра памятаў. Да таго ж, для добрай адзінкі вырашыў "здрэвіц" Семашкевіча тым, што сам пішу вершы, што мы друкаваліся ў вайсковай і раённай газетах. Але падобнае на тое, што напісаў Чарот, не напісаў бы ніколі - ні тады, ні сёння...

- У якім сэнсе? - інтэлігентна рашуча ўскінью вочы пад дах аўдыторыі Рыгор Міхайлавіч.

- Шкада ж усяго, што гіне, людзі ж будавалі, верылі, спрачаліся, спадзяваліся... Ви ж самі казалі, вось я занатаваў у сыштку (паказаў, дазвалялася прыносіць, але не карыстацца падчас адказу), што ў творчасці павінны быць стваральныя матывы.

Цяпер ужо ваду піў выкладчык. Хлапец, не буду называць яго прозвішчам, які сядзеў за маім сябрам, скапіўся за галаву, ён пазней працаўваў зусім не ў журнalistыцы, тым больш, не ў літаратуре. Семашкевіч задаў гэткае дадатковое пытанне, на якое я адказу не зналішоў і ўбачыў у зали-коўцы тлустую, першую і апошнюю за ўсю вучобу, "тройку" ... Пазней мы сустракаліся, нібы нічога "дрэннага" не здарылася...

ЧАСТА ЎСПАМИНАЮ я пра ту адзнаку. Перадусім яна нарадзіла мne незабыўнак знаёмства з удумлівым і дасціпным (прачытаў, акрамя ўсяго, амаль усе ягоны творы) літаратарам, якога Рыгор Барадулін называў самым сарамяжлівым інтэлектуалам. Па словах Рыгора Іванавіча, дакладнага на радок і водгульнага ў часе на думку паэта, артыстычнага эсэіста, празаіка, тонкага гумарыста і ўёлдлівага сатырыка, Семашкевіча паважалі і "непрыхавана пабойваліся намнога старойшыя за яго ўзростам, і, калі можна так сказаць, стажам у літаратуре. Думка ягоная была пільнай, прадбачлівай, руплівай, вынашаная пад сэрцам і ўзважаная розумам, а таму і непахисная, вонгнетрываляй".

Застаецца пагадзіцца з дзядзькам Рыгорам, што Рыгор Семашкевіч - адна з апостальскіх фігур у нашай літаратуре.

Уладзімір Барысенка.

Навіны Германіі
Меркель перасцерагла Пуціна ад сілавога ўмяшання ў канфлікт у Беларусі

Канцлер ФРГ Ангела Меркель, выступаючы на штогадовай летній прэс-канферэнцыі, заяўвіла, што абліярдкоўвала з презідэнтам РФ Уладзімірам Пуцінам сітуацыю ў Беларусі.

Па яе словам, перадае DW, было падкрэслена неабходнасць паважаць сувэрэнітэт Беларусі і што людзі павінны мець магчымасць ісці сваім шляхам.

Меркель таксама перасцерагла Расію ад сілавога ўмяшання ў сітуацыю ў Беларусі, бо ўзбелінікі мірных пратэстаў павінны

мець магчымасць выступаць за свае "правы і свабоды без умяшання звонку".

Меркель раскрытыкавала і зробленую напярэдадні заяву расійскага презідэнта Уладзіміра Пуціна пра стварэнне рэзерву з ліку расійскіх сілавікоў, якія могуць быць скарыстаны для задушэння пратэстаў у Беларусі.

- Я спадзяюся, што такія сілы не будуть задзейнічаны, - падкрэсліла канцлер.

Навіны Германіі.

"КАСТРАВІЦКІЯ" да 140-годдзя Гіёма Апалінэра

10 верасня 2020 г. у 17:00 у Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адбудзеца адкрыццё літаратурна-документальнай экспазіцыі "КАСТРАВІЦКІЯ", прысвечанай 140-годдзю з дня нараджэння Гіёма Апалінэра.

Шляхецкі род Кастрявіцкіх у XIX ст. даў дзве знакавыя асобы, творчасць якіх паўплывала на далейшое развіццё беларускай і єўрапейскай літаратуры і культуры XX ст.

Гіём Апалінэр (сапр. Гіём-Альберт Уладзімір-Аляксанд-Апалінэры Кастрявіцкі; 26.08.1880 - 9.11.1918) - паэт, мастацтвазнавец, графік, удзельнік суполкі "Манпарнас" (Montparnasse) разам з Паблом Пікасас, Андрэ Брэтонам, Андрэ Дарэнам, П'ерам Рэвердзі, Жанам Както, Маркам Шагалам, Анеры Русо і інш., аўтар тэрміна "сюрэралізм", адзін з самых вядомых эксперыментатораў у літаратуры XX стагоддзя.

Карусь Каганец (Казімір-Рафаэл Каравеlevіч Кастрявіцкі (29.01.1868 - 20.05.1918) - паэт, драматург, мовазнавец, мастак, скульптар, грамадскі дзеяч нацыянальнага Адраджэння пачатку XX ст.

І сёння род Кастрявіцкіх працягваеца ў сям'і Мачарскіх, падданых Злучанага Каралеўства Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірланды. На адкрыцці выставы "КАСТРАВІЦКІЯ" да прысутных зверненца нашчадак роду па матчынай лініі Джэрэмі Мачарскі - аўтар кніг "A Man of Power and a Goblin on a Fork" ("Асілак і гарэза") і "The Flight of Eagles" ("Палёт арлоў"), якія распавядаюць пра гісторыю яго сям'і, знакамітых продкаў.

Кніга "Паэзія ў крыві" ("The Poetry in the Blood") Джэрэмі ўклоў не толькі запрашаем у Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры па адрасе: г. Менск, вул. М. Багдановіча, 13. Тэлефон для даведак: (017) 334-56-21.

з твораў Гіёма Апалінэра і Каруся Каганца, а іх нашчадкаў, таксама не адзеленых літаратурным талентам.

Побач з прадметамі з фонду Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры і рэчамі сям'і Мачарскіх у экспазіцыі "КАСТРАВІЦКІЯ" будуть прадстаўлены матэрыялы Нацыянальнага гісторычнага архіва, Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва, Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, прыватных калекцый.

Мерапрыемства адбудзеца пад патранатам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Для наведальнікаў экспазіцыя будзе дзеянічаць з 11 верасня 2020 г.

Запрашаем у Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры па адрасе: г. Менск, вул. М. Багдановіча, 13.

Шаноўныя чытачы. Пакуль мы друкавалі, а вы чыталі велічныя балады Віктара Шніпа, паэт вырашыў запоўніць некаторыя прафесійныя історыі сваім "Пантэоне...". Вельми хацелася б думаць, што менавіта друк "Пантэона..." ў "Наших слове" зрушыў Віктара Шніпа да працягу творчага вычыну.

БАЛАДА ЛАЗАРА БОГШЫ (12 стагоддзе)

Ты думаеш, ты молішся і мала спіш,
Для Ефрасінні Полацкай ствараеш крыж.
Хрыстова кроў і золата з'янданы ў ім,
Святыя мошчы, ніткі срэбра, што як дым
Ад ладана, каменьчыкі каштоўныя
І таямнічыя, і непаўторныя...
І будзе ў крыжа моцны назаўжды заклён -
Хто гэты крыж скрадзе,
 напачасным стане ён.
І крыж скрадуць, але не заўтра, праз вякі,
Як придзе час бязбожны, цёмны і цяжкі.
Але і скрадзены ахоўным будзе ён
Для той зямлі, дзе, як агонь блакітны, лён,
Дзе курганы сівыя, да нябес дубы
І дзе народ жыве цярпіўны, не сляпы...
Ты думаеш, ты молішся і мала спіш,
Для Ефрасінні Полацкай ствараеш крыж -
Для Беларусі будучай ахоўны крыж.
29.05.2020 г.

БАЛАДА ЯНА ВІСЛІЦКАГА (1485 - 1520)

Не кожны здольны крыжакоў перамагчы,
І слáйнай перамозе ўжо не першы год.
Кружляюць

 па-над полем бітвы крумкачы,
І не расце ні лес на полі, ні асот.

І ты да Грунвалда прыехаў, каб пачаць
Вялікую паэму "Пруская вайна".
І чуеш ты як коп'і ломяцца, трашчаць,
І бачыш рыцараў жалезнай сцяны

Крывавіца, знікаочы ў агонь-траве,
А ў водах Віслы тонуць людзі, коні, кроў

Па хвалях пеністых у небыццё пльве.
З'ядналіся харугвы з крыламі вястроў.

Нябесы зачарнеліся ад лёту стрэл,
Мігціць маланкамі халоднымі мячы.
І ўжо ідуць у наступ воі ВКЛ,
Ім сёняня крыжакоў навек перамагчы.

Уноч з-пад Грунвалда вяргаешся дамоў,
Паэму пачынаеш і глядзіш у свет,
І бачыш там - на языках сівых ваўкоў
Іскраща зоры, як былое бітвы след.

14-15.07.2020 г.

БАЛАДА АСТАФІЯ ВАЛОВІЧА (каля 1520 - 20.11.1587)

Друкарня ў Нясвіжы, што ты фундаваў,
Друкуне на мове тутэйшае кнігі.
І шэпча пра гэта з вятрамі трава,
Нядыўна шаптаўши пра тронаў інтрыгі.
З Сапегам Статут рыхтавалі, і ён
Надоўга Статутам найлепшым тут будзе.
Ды светлаю явай не стане твой сон,
Які табе сніца, які сніца людзям.
І ты ў свой тастамэнт ужо запісаў,
Каб волю далі ўсім нявольным, якія
Яе заслужылі ў цябе. І сляза
Па сэрцы бяжыць і на травы сухія
Спадае. Ізноў зелянне трава.
І ты на гаючыя травы ступаеш.
Над Княствам Вялікім яшчэ сінява
І сонца пакуль што яшчэ не знікае.
І ты адыхаў да продкаў сваіх,
І продкі цябе сустракаюць і зоры
Спяняюць размовы, але ўсё ж праз міг
Ізноў пра цябе і Айчыну гавораць.

19.04.2020 г.

БАЛАДА ФЁДАРА ЕЎЛАШОЎСКАГА (7.02.1546-1616)

На беларускай мове пішаць успаміны,
І ёсьць што ўспомніць,
 ёсць пра што сказаць.
І ты жывеш у часе залатым Айчыны,
Якую анікому тут не звязаць.
Яна вялікая - ад мора і да мора,
І любіш ты яе такую за князёў,
А болей за людзей, за рабі і азёры,
Лясы і храмы, замкі, спевы салаўёў.
І ўжо ў былым цяпер усе твае пасады,
Жадані-мроі маладыя - вандраваць,
Але шчаслівы ты, бо сёняня маеш радасць
З сям'ёй быць дома і пісаць.
 пісаць, пісаць.
Няхай не ўсё, што ты напішаць,
 застанецца,
Ды застануцца дзённікі твае, дзе ты
З любоюю кажаш пра лясы, азерцы,

Пра непаўторны час Айчыны залаты...
Па-над тваім сталом гарашы

 спакойна свечкі,

А за вакном вятыры і мокры лістапад,
Іnoch глыбокая ўпадае ў вечнасць рэчкай,
Ты не самотны, што не вернеца назад.

2.05.2020 г.

БАЛАДА АНДРЭЯ РЫМШЫ (каля 1550 - пасля 1595)

Еўропу раздзіраюць войны, згады
І не паэты цнянца - салдаты.
І не сядзіш ты за столом, самотны,
І не рыфмуеш пра народ гаротны.
Ты пішаць пра князёў, пра Радзівілаў,
Пра рыцараў, якім Айчына міла.
Друкуючы ў Мамонічай, па Вільні
Іздеш няспешна ты без справаў пільных,
Бо ты сваё адваяваў, і вецер
Перад табою раздзімае вечар,
І зоркі па-над Вільніяй залатыя,
Далёкія, ды толькі не чужбы,
Бо для паэта-рыцара нябёсы -
Паэзія - не адзіноты слёзы.
І придзе час, калі паэтаў слова
Каштоўней будуць, чым салдат галовы.
Ты думаеш пра гэта і ты верыш,
Што будзе так, бо нельга жыць без веры.

28.04.2020 г.

БАЛАДА ЛАЎРЭНЦІЯ ЗІВАНІЯ (каля 1560 - каля 1634)

Ты сёняня шчаслівы, ты - Слоў уладар,
Жывеш і працуеш у славу Айчыны.
Друкуючы ў Вільні наш першы буквар
З малюнкамі ў тэксле
 з выдання ю Скарыны.
Буквар беларусам, каб ведалі ўсе,
Што ёсьць беларусы, і мова жывая
Не толькі ў Статуте, не толькі ў слязе,
Якую тутэйшы з крывёй пралівае
За Княства, якое ты любіш, і ты
Любоў не хаваеш, любоў не маркота.

8.04.2020 г.

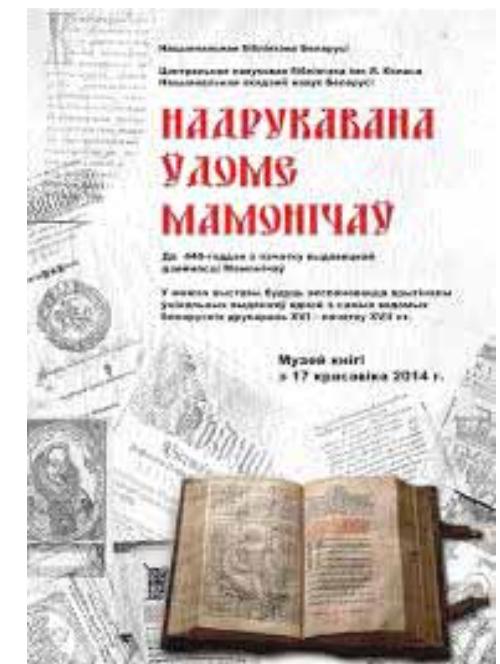
(Працяг у наступным нумары.)

У Вільні цяпер лістапад залаты,
І восень твой шлях асыпае лістотай.
І молішся ты, каб наш першы буквар
Меў добры працяг праз гады і стагоддзі,
Каб кожны, нібыта Скарына, друкар
Ішоў па жыцці і ў нябіт не сыходзіў.
І вецер спрабуе цябе зваліць з ног,
Але ён бяссілы, каб біцца з табою.
З табою Айчына, і воля, і Бог,
І книгі з любоўю тваёй і душою.

26.05.2020 г.

БАЛАДА "ДОМА МАМОНІЧАУ" (1574 - 1623)

У Княстве Вялікім вялікая дзея -
Мамонічы ў Вільні друкуюць Статут.

І неба над Княствам вышэе, святле
І робіцца мілым для ўсіх родны кут.

З друкарні Мамонічай кнігі чытае

Еўропа, і мы - еўрапейскі народ

Хоць гэта не кожны тутэйшы тут знае

І любіць аднолькава заход і ўсход

Тутэйшага сонца, якое ім свеціц

Пакуль яшчэ болей, чым кнігі, Статут.

Ля "Дома Мамонічай" гойсае вецер

І часам злуецца: "Што ж творыцца тут?"

Мамонічам вецер не перашкаджае.

Скарынаву справу ўздымаюць яны,

Як сцяг, што аднойчы ўвыши залунае

Над краем, дзе здзейсняцца лепшыя сны

Людзей, што жылі і тварылі Айчыну,

Як з гліны нас Бог сатварыў, каб і мы

Люблі, цанілі слоў вечную гліну,

Якою мацуюцца нашы дамы.

Per aspera ad astra.....Праз церні - да зорак!

У 1925 годзе паэту, грамадскому, культурна-асветнаму дзеячу Янісу Райнісу была ўручана вышэйшая ўзнагарода дзяржавы - ордэн Трох Зорак (Triju Zvaigznu ordenis). Дэвіз ордэна быў пазначаны так: "Per aspera ad astra" ("Праз церні да зорак").

155 зорак-імгненняў зіхціць з дня нараджэння народнага паэта Латвії Яніса Райніса (11.09.1865-12.09.1929). Пасправам угледзеца ў некаторыя з іх на планідзе Творцы.

Чайны дзень любоўю лечыць.
Прыпыняе бег на тое,
Каб сустрэчы ўвекавечыць,
Слова выдаць залатое
На прызнанні, на зычэнні....
Супыняюца Імгненні:
Яніс Райніс - п р ы с в я ч э н н і !

(1) - Вы ў маёй асобе заўсёды знойдзеце ў добрых спраўах добра га абарониць. (Яніс Райніс праўленню культурна-асветнага таварыства беларусаў у Латгаліі "Бацькаўшчына". 18.08.1921 г.).

(2) - У гісторыі беларусы вядомыя як "крывіны", пра гэта сведчыць хроніка. У гэтых крывічоў, пазнейшых беларусаў, вялікая гісторыя. (З прамовы Райніса-Пліекшана на сейме 27.06.1922 г.)

(3) - Не забудзем, што заснавальнікамі і культурнымі ўтрымальникамі вялікай і славутай Літоўска-Беларускай дзяржавы былі беларусы. Іх мова была дзяржаўнай мовай Літвы. Беларускі народ - гэта народ старажытнай культуры і цяпер адраджаеца на новае культурнае жыццё. (З артыкула "Госці Рыгі" ў газ. "Сацыял-дэмакрат", № 58, 9.03.1924 г.)

(4) - Я сам паходжу з Латгаліі, з тых мясцін, дзе жыве многа беларусаў. З беларусамі мяне звязвае сяброўства, я ім глыбока спачваў яничэ ў тыя часы, калі іх прыгнятаў царскі рэжым, вось таму і зразумела, што цяпер я могу глыбока садейнічаць культурнаму ўзdyму беларусаў, якія даўчыаца да сусветнай культуры народаў і імкнучы ўласці сваю часціну ў культуру ўсяго чалавечтва. (З прамовы на Акадэмічнай канфе-

рэнцыі па рэформе беларускага права пісу і азбуки. Менск. 14 лістапада 1926 г.)

(5) - Жадаю поспехаў на пятыя ўгодкі і ў далейшай працы вядзення свайго народа па шляхах культуры да святлейшай будучыні. (З віншавання на adres Дзвінскай дзяржаўнай беларускай гімназіі. 29.05.1927 г.)

(6) - З гэтага дня мы пачынаем збліжэнне з Усходом, з народамі Усходу, з якімі мы хочам збліжаць нашу культуру, гэта беларусы і велікарусы. Асабліва сімпатычны нам беларусы, гістарычна блізкія літоўцам. (З прамовы на сходзе па абавішчэнні "Таварыства культурнага збліжэння з народамі СССР". 2.06.1929 г.)

**3 пакалення ў пакаленне і свято расце, і роднасць
Вельміпаважнаму песняру
Латвії - шычырапрыязны...**

Яніс Райніс пасля наведвання ў лістападзе 1926 г. Менска і Віцебска вяртаўся ў Рыгу з багатымі падарункамі. Сярод іх кнігі з дарчымі надпісамі Янікі Купалы, Якуба Коласа, Андрэя Аляксандровіча, Цішкі Гартнага, Юркі Гаўрука, Міхася Чарота, Кузьмы Чорнага, а таксама дарункамі артыстаў з тэатраў у Менску і Віцебску.

Аўтограф Янікі Купалы на адвароце фотаздымка з Янісам Райнісам і сябрамі літаратурна-мастацкага згуртавання ""Узышиша":

(7) - *Weltprawazanam piesniaru Latwii J. Rajnisi szczyrapryjazny.*

Janko Kupala.
Mienisk 10/XI-26 h.

(8) - Вы былі першымі, хто пайшоў на сусцярч беларусам, каб яны займелі свою культурна-нацыянальную аўтанаю. (Прызнанне Янісу Райнісу Сяргея Сахарава, з 1925 г. дырэктара Люцынскай беларускай гімназіі. 20.05.1927 г.)

(9) - Упершыню імя Купалы я пачаў ад Райніса. 31 снежня 1928 г. рабочая моладзь сустракала з Янісам Райнісам Новы Год. Тады Райніс маладым пісьменнікам прамовіў:

"Добра, што вы цікаеце савецкай літаратурай. Але, акрамя рускіх, ёсць у СССР і іншыя пісьменнікі, якімі максама варта было бы зацікаўіцца, - і сярод іх вядомы беларус Янікі Купала".

Давідс Волтс першым з нас пачаў перакладаць вершы Янікі Купалы. (Яніс Нідрэ, пісьменнік, грамадскі дзеяць).

(10)

Ламіся, варожая сіла, гръмі,
Мы дойдзем да далаў, дзе шчасце,
Ламі нас, тапі, аб скалу расчапі -
Мы выйдзем да сонца з нянасця!

(Урывак з верша Я. Райніса "Зламаныя сосны" ў перакладзе інспектара Беларускага аддзела пры Міністэрстве асветы Латвіі Каустуса Езавітава. У зб. "Крывіцкія руны: Беларускія пісьменнікі Латвіі", 2003 г.)

(11)

Разбудзіў наши спячыя душы
І стаючую кроў узбрулі -
Зацвярдзелыя сэрыы узрушыў,
Розум светлаю думкай наплі.

(Урывак з верша Веры Вайцюлевіч "Яну Райнісу". 1932 г.)

(12)

Я добра помню
двацаць шосты год у Мінску,
Калі Яніс Райніс Беларусь абыў аберуч.
(З верша Язэпа Пушчы "Яну Райнісу". 5.XI.1957 г. Чадаева.)

(13) - А паэзія Яна Райніса ў самым галоўным яе вызначэнні сугучна паэзіі Янікі Купалы. І я ў сваіх адносінах да Янікі Купалы і Яна Райніса - стаўлю іх побач... (Аляксей Пысін. 1982 г.)

(14)

Калісьці зеляней была трава,
Блакітнай неба і лагоднай сонца.
Тут беларусам памагаў трываць
Сам Райніс -

наши дарадчык, абаронца.

(З верша Станіслава Валодзькі "Яніс Райніс і беларусы" у зб. "Крывіцкія руны: Беларускія пісьменнікі Латвіі", 2003 г.)

(15) - Маці Яніса Райніса -

Дарта Пліекшанэ - мела беларускія родавыя карані, паходзіла з роду Грыкоўскіх. Ад маці ёні увабраў у свою душу беларускія народныя песні і пазней перакладаў іх на латышскую мову. Памерла Дарта Пліекшанэ ў 1899 г. у Віцебску і была пахавана на Стара-Сямёнаўскіх могілках. У 1991 г. пры ўваходзе на могілкі быў устаноўлены ў гонар маці Райніса памятны знак. (З артыкула Вольгі Шыдлойскай "Роля беларускіх пісьменнікаў у захаванні беларускай культуры ў Латвіі ў 20-30-я гг. XX ст." Віцебск.)

(16) Р.С. Панізьніка Сяргея:

О, птушка ў Янісавых соснах
і маці Дарты песні-красны...
Тут зык: "Ён беларусаў хросны!" -
вятрам ніколі не суняць.

(З верша "Нязломныя сосны Райніса".)

Згадалася цераз гады,
як Райніс сонечныя слова
вязаў у гонкія пłyty

Сонечны век

"Яркага, сонечнага веку
табе, беларускі працоўны народ!"
(З прамовы Яніса Райніса на
Акадэмічнай канферэнцыі.
Менск, 14.XI.1926 г.)

Зноў звініць зара на гронцы.
Сокам цёплы дзень напоўніо...
"Сонца - першасе, што помніо,
і апошнім будзе сонца..."

Бачу - свещыца азёры,
чую - звоніць сенажаці:
веру ў промні, промні-ўзоры,
промні дзіўных песен маці...

На Купалле йду да броду:
крылы Ліга - наталенне.

З пакалення ў пакаленне
і свято расце, і роднасць...

Знаю - Даўгаву да донца
праціна след ад поўні...

Наша дружба - наша сонца:

мы - яго жывыя промні.

(Язэп Османіс пераклаў
этых вершы на латышскую мову.)

Свяякі

120-му дню нараджэння
Яніса Райніса.

Ішлі разведчыкі плямёнаў,
спыняліся каля ракі.

На "Свэйкі!" - покліч утрапёны -
паролем кліч быў: "Свяякі!"

Страла не выпускала джала,
цишэла з дзідаў крываю.

Свяякская мяжа ляжала
не спырсканая крываў.

Мы вырасталі, урасталі
у немяжоўнайя вякі...

Па сёння чую:

- Свэйкі!

Далі

мне паўтараюць:

- С в а я к і !

Мы - свяякі. Няма прагалаў

у нашай роднасці зямной.

Край крываючы і край латалаў
з'яднаны крэўна ў Дзвіні.

Як вока поўная. Тугая

мая світальная рака.

Ласкава Даўгава прыме

вітальны покліч свяяка.

Штогод буйней калоссе нівы
над райнісаўскім "Ave Sol!"

...Здаўна так: нашай дружбы жнівець

не меч падносіць, а хлеб-соль.

"Свэйкі!" - латышская вітанне.

"Ave Sol!" /"Няхай жыве

сонца!" - назва паэмы Райніса. 1985 г.

Стырно

Жывіца капала і стыла.

Не пойдзе бервяно на дно:

на Рыгу зрушана стырно.

Бывайце, румы залаты!

Ужо чырвоныя кашулі

напяў надзівінскі ветравей.

Ад бронзавых плытоў пажухлі

рамонкі voglia ў траве.

Трымала песня, абдымала

і раздымала берагі.

Плылі ганкі - і ночы мала

запеў закончыць дарагі.

А ля стырна ганкоў - казулі*

сцюдзёнку ў Даўгаве пілі.

Нібяты ветразі, кашулі

у песні новыя плылі.

Ганкі чакаў сівы Нядзвецкі**,

пакінуўшы вартоўны двор,

ішоў да стырнавага пагрэцца...

Звіні ў песнях родны бор.

Не патануў той гул сасновы.

...Згадалася цераз гады,

Старажытныя могілкі Магілёва пад пагрозай

Частка нашай нацыянальнай гісторычнай спадчыны - гэта старажытныя могілкі. Наш родны Магілёў мае шэршт старажытных пахаванняў, якія плённа вывучаюць гісторыкі і краязнаўцы горада. У траўні 2020 года мною было выяўлена знікненне надмагільной пліты Рыгора Грум-Гржымайлы на Мышакоўскіх могілках. А ў хуткім часе стала вядома, што знікла і яшчэ некалькі помнікаў з гэтых могілак. Паколькі помнікі былі металічныя, то ўзнікла версія, што марадзёры вырашылі зарабіць на металаломе. Я адразу падаў заяву ў міліцыю. Самым каштоўным стражаным гісторычным артэфактам з'яўлялася чыгунная пліта 19 стагоддзя Рыгора Грум-Гржымайлы. Грум-Гржымайлы - старажытны магілёўскі шляхецкі род, уплыўовы і вядомы як на тэрыторыі Беларусі, так і далёка за яе межамі. Рыгор Іванавіч (1773-1846) займаў важныя і адказныя пасады ў нашым горадзе. Яго бацька, Іван Іванавіч, служыў у гарадскім магістрате. Сам Рыгор скончыў народнае вучылішча і працаўваў на дзяржаўнай службе. Абіраўся ў склад совеснага суда ад магілёўскага купецтва. Суд разглядаў некаторыя грамадзянскія справы. З 1830 по 1846 год займаў пасаду гарадскога галавы, што па сённяшнім часе раўназначна стаўшыні гарадскога выканавчага камітэта. На надмагільной пліце была выява герба роду Грум-Гржымайлаў і надпіс: "Здесь покоятся Григорий Иванович Грум Гржимайло, родился 30 сентября 1773, скончился 29 октября 1846 года". Герб вельмі падобны на герб горада Магілёва: цвердзвая сцяна з трывмі вежамі і адчыненай брамай. У браме рыцар у даспехах з узятым мячом, падрыхтаваным для ўдару. Рыгор Іванавіч жыў у Магілёве на вуліцы Зялёнай, гэта сучасная вуліца К. Маркса. Нейкім дзіўным чынам яго дом захаваўся да нашых дзён. І некалькі год таму краязнаўцу Наталлі Куляшковай паказаў гэты драўляны будынак дальні іх сваяк і сябар Тэадор Штанге, які прыезжал у гості з Польшчы. Сучасны адрес дома Рыгора Іванавіча Грум-Гржымайлы - завулак Буюнава, 19 і зараз тут месціцца "Камбінат супрацьпажарных мерапрыемстваў". Увогуле, калі нехта цікавіцца родам Грум-Гржымайлы, то лепшага знаўцу, чым Наталля Фёдаравна Куляшкова, у нас на Магілёўшчыне не знайсці. Наталля Куляшкова працуе настаўнікам фізкультуры ў гімназіі № 3 і вялікую частку свай-

Наталля Куляшкова каля дома Рыгора Грум-Гржымайлы

Пліта Рыгора Іванавіча Грум-Гржымайлы. Восень 2019 г.

го жыцця прысвяціла вывучэнню яскравых старонак сваёй навучальнай установы.

Род Грум-Гржымайлаў вядомы многімі сваімі прадстаўнікамі ў грамадской і навуковай сферы. Першым вядомым навуковцам лічыцца родны брат Рыгора Іванавіча Кандрацій Іванавіч Грум-Гржымайла (1794-1874) - доктар медыцины, адзін з першых рускіх лекараў-пісменнікаў. Народзіўся ў Магілёве. Вучыўся ў мужчынскай гімназіі. Затым навучаўся на лекара ў Віленскім універсітэце. Служыў у Магілёве вайсковым хірургам. Выдаваў на дзяржаў-

ныя сродкі першую ў Расіі медыцынскую газету "Друг здравія". Напісаў некалькі навуковых і папулярных кніг па гігіене.

У Рыгора Іванавіча было чацвёра дзяцей: дочки Дар'я, Алена, Ганна і сын Яфім. Яфім Рыгоравіч скончыў мужчынскую гімназію ў Магілёве і Пецярбургскі ўніверсітэт. Працаўваў у Рызе і Пецярбургу, дзе на Неўскім праспекце адкрыў уласную натарыяльную кантору. Унуки Рыгора Іванавіча - Рыгор, Міхаіл і Уладзімір - таксама праславілі свой род далёка за межамі нашай краіны на абрашах Еўропы і Азіі.

Старэйшы быў Рыгор Яфімавіч Грум-Гржымайла (1860-1936) - географ, падарожнік, золаг. Даследчык Заходняга Кітая, Паміра, Цінь-Шаня, Манголіі, Тувы і Дальнага Усходу. З'яўляўся віца-старшынём Рускага геаграфічнага таварыства. Пісаў артыкулы для Вялікай савецкай энцыклапедыі. У гонар навукоўца названы горны хрыбет і ледавік. У Санкт-Пецярбургу, дзе жыў Рыгор Яфімавіч, усталявана памятная дошка.

Міхаіл Яфімавіч Грум-Гржымайла (1861-1921) - расійскі вайсковы дзеяч, вынаходнік, пада-

рожнік. Разам з братам Рыгорам прымайць удзел у экспедыцыях. Да служыўся да чыну генерал-маёра. З'яўляецца выбітным вынаходнікам свайго часу ў ваенай сферы. Распрацаўваў аптычную прыладу для артылерыстаў і некалькі прыстасаванняў для конных войскаў. Аўтар кніг і артыкулаў па вайсковых пытаннях, напрыклад такіх: "Снаряжение офицеров в походе", "Описание контрольного прибора для наводчиков". Пасля каstryчніцкага перавароту патрапіў у Бутырскую турму ў Москву, дзе і памёр.

Уладзімір Яфімавіч Грум-Гржымайла (1864-1928) - вынаходнік, інжынер, металург, педагог і арганізатар вытворчасці, прафесар, член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР. Скончыў Горны інстытут у Пецярбургу. Працаўваў на Урале, дзе займаўся металургічнымі печамі і пячнымі канструкцыямі. Па яго ініцыятыве быў створаны ў 1924 годзе Інстытут "Стальпраект", які і дагэтуль існуе ў Москве на вуліцы Ціміразеўскай. Гэта быў чалавек энцыклапедычных ведаў, які перадаваў маладому пакаленню на педагогічнай працы у Пецярбургу ў Політэхнічным інстытуце і ў Екацерынбургу ва Уральскім універсітэце. Пасля каstryчніцкага перавароту адносіны з бальшавікамі былі складанымі. Уваходзіў у склад ураду Калчака. Абараняў сваіх калег ад палітычных рэпрэсій.

Адкрыта крэтыкаўваў тэорию марксізму.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармації "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 7.09.2020 г. у 17.00. Замова № 1861.

Аб'ём 2 друкаваныя аркүшы. Наклад 1200 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,65 руб., 3 мес.- 7,95 руб.
Кошт у розниці: па дамоўленасці.

Разрабаваныя марадзёрамі
могілкі ў ліпені 2020 г.

прымайць меры для захавання старажытнага некропаля на Мышакоўскіх могілках і іншых старажытных пахаваннях нашага славутага горада Магілёва.

Алег Дзяўчакоў.

Магілёў. Жнівень 2020.

Фота аўтара.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрасіс Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар
Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік,
Людвіка Таўгень, Алег Трусаў, Дзяніс Тушынскі,
Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/> <http://naszaslowa.by/>
<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>
<http://tbt-mova.by/> <http://belkiosk.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармаціі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўгіна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by